

פרוטוקול מס' 1

מישיבה ועדת השרותים הצבוריים שהתקיימה ביום
רביעי, טו' חשון תשי"ג (14.11.51) בשעה 8.45

נוכחים, חברי הועדה:

אריה אלטמן, יו"ר
שלמה לורנץ
חיים בן-אשר
ג'ניה טברסקי
ישראל ישעיהו
א. ברמן
שרה כפרית
בן-ציון חראל
בת-שבע כצנלסון.

חסרים:

מיכאל חזני
נחום חת
אמיל חביבי
א. ציזלינג
אליהו הכרמלי

סגן מזכיר הכנסת, אשר צידרון: הרשו לי לפתוח את הישיבה הראשונה של ועדת השרותים הצבוריים. בהתאם להחלטת הועדה המסדרת, ובאשור הכנסת - בנחרים יושבי-הראש לפי סדור מסוים, בהסדר זה נקבע, שיושב הראש של ועדה זו הוא דר' אלטמן.

אין הצעות אחרות

היו"ר, א. אלטמן: לידיעת חברי הועדה החדשים, אני רוצה לציין שפעולות הועדה מקיפות את עבודתם של משרדי הסעד, הבריאות ונפגעי המלחמה שחלו בו בינתיים שבניינים מסוימים על ידי חלוקת תפקידיו בין משרדים אחדים.

אחננו צריכים לקבוע עכשיו את סדר העבודה שלנו. לדעתי, נצטרך להזמין את השרים של המשרדים הנוגעים בדבר, או את נציגיהם, ולשמוע מהם סקירה כללית על מצב העניינים. נוכל לשאול אותם שאלות, וכן יש מקום לחברי הועדה ליוזמה בשטח הצעת חוקים חדשים והעלאת בעיות. בקשר לוועדה זו במיוחד, יש חשיבות רבה לסיוורים במוסדות שעליהם נדון.

בעבר, וזה נמשך גם עכשיו, היתה קיימת וועדת-מסנה מסותפת של הוועדה הזאת וועדת החינוך. מכיון שהישיבה הראשונה של וועדה זו היתה צריכה להתקיים אתמול, הסכמתי שחברת הכנסת טברסקי תשתתף בפגישה זו ותמסדר לנו היום אינפורמציה על הדיונים שם.

נצטרך גם לקבוע יום קבוע לישיבות הועדה שיתאיים לחברים. כן נצטרך לקבוע אם נקיים ישיבה אחת לסבוע, או יותר.

אשר צידרון: מכיון שיטנם חברים המשתתפים בשתי וועדות כנסת, הרי הזמן המתאים ביותר לישיבת ועדה זו הוא יום ב' לפני הצהריים. אך, מכיון שאני סומע שיטנם חברים שאינם מספיקים להגיע לירושלים אז, נוכל לקבוע את זמן הישיבה ליום ג' ב-8.00, במידה שנוכל להעביר את ישיבת וועדת-הפנים ליום שלישי. הטבוע בכל אופן, נשלחו כבר הזמנות לישיבה זו ואתם תצטרכו לשבת

וועדת הסדרות הצבוריים
14.11.51

השבוע ביום שלפני ב-8.30.

דבורה נצר:
מחוץ לשניים הסדורים, ישנה שאלה לחופה שעוסקת בה וועדת-המסנה - בעיה בית חינוך לעוורים. אני יושבת בוועדה זו מטעם וועדת-החינוך. אני מסכימה שבטעם סקירות מנציגי המסדרים, אך ישנן שאלות הנקבעות לפי לוח הזמן. אני חושבת שבצטרך בישיבה הקרובה לסמוע סקירה ממסדר הסעד על מצב המעברות כעת. ענין המעברות שייך גם לסעד וגם לבריאות, וזו היא, איפוא, שאלה שנדון עליה בכמה ישיבות.

היו"ר א. אלטמן:
מכיון שאי אפשר לסמוע בישיבה אחת סקירות מסני מסדרים, כדאי אולי שבטעם בישיבה הקרובה סקירה ממסדר הבריאות. בהזדמנות זו נוכל לסמוע גם על הדו"ח שהוגש למסלה על ידי דר' איפנס, ושטרם הגיע לציבור הרחב.

בת-טבע כצנלסון:
קיימת הבעיה של "קורת-גג" בעיה שיכון הילדים לעונת החורף. כיוון שבעיה זו כמעט וכבר אחרה את המועד - אני מציעה לדון בה בישיבה הקרובה.

בן-ציון הראל:
אני מציע לסמוע בישיבה הבאה סקירה על מסדר הבריאות. מכיוון שיחולו בקרב סנויים במסדר, אני מציע לא לדחות ענין זה.

דבורה נצר:
אני עומדת על קיעת הישיבה הקרובה לדיון בענין המעברות. דבר זה הוא גם מסותף ל"קורת-גג" נראה לי שאין לדון בישיבה אחת על יותר מסקירה אחת. אני חושבת שנוכל לפעמים גם לשבת ביום ב', לכשנצטרך לקבוע שתי ישיבות לשבוע.

שרה כפרית:
מכיון שענין המעברות נוגע לכמה מסדרים, כדאי לנו אולי לסמוע דו"ח יסודי על כל הענינים הנוגעים לבריאות, לרבות המצב במעברות.

דבורה נצר:
אני מציעה להחליט להזמין את מסדר-הסעד לישיבה הקרובה, מכיון שבין יתר פעולותיו הוא גם אחראי לפעולה במעברות.

הצבעה:
הוחלט לדון בישיבה הקרובה בבעית המעברות.

ישראל יסעיהו:
אני מציע להזמין לישיבה זו גם את בא-כח מחלקת הקליטה של הסוכנות, נוסף על נציג מסדר הסעד.

הצעה בתקבלה.

היו"ר א. אלטמן:
נקבע כבר מעכשיו כי בישיבה שלאחר זאת נזמין את נציגי מסדר הבריאות.

דבורה נצר:
אני מבקשת שנבחור את חברי וועדת-המסנה לחינוך עוורים מטעם וועדה זו. מכיון שג'ניה טברסקי יושבת בוועדה זו, אני מציעה לצרף שני חברים נוספים.

החלט לצרף את ישראל יסעיהו ובת-טבע כצנלסון.

האם אפשר לקבל את דרו"ח סדור עליו
סקודם, כדי שנוכל לעיין בו?

ישראל ישעיהו:

דרו"ח זה חולק לעת עתה רק לחברי
המטטלה, אמרר אם זה יוכל לגוא גם

היו"ר א. אלטמן:

לידיעת חברי הועדה.

ביגש עתה לדון בשאלת בית חינוך לעווריים.

דבורה נצר:

וועדת המסנה לחינוך עווריים פעלה כבר
בתקופת הכנסת הראשונה. היא הוקמה כדי
לדון בבעית בית-החינוך לעווריים הנמצא בירושלים. בבית-חינוך זה
נמצאת כעת אוכלוסייה של 85 איש, החצי מהם מבוגרים וחצי ילדים.
בישיבות הועדה, בדאטותה של גב' פרסיץ, נתגלתה תמונה עצובה למדי
על מצב העניינים במוסד זה.

המטטלה הזמינה מסוייץ סומחה עוור,
דר' כהן, כדי שילמד את מצב העניינים כאן ויגיש הצעות על צורת העבודה
במוסד. הוא שהה כמה חדשים במוסד זה ובכפר העווריים, הסתתף בכמה
ישיבות של וועדת המסנה והציע מספר הצעות.

מוסד זה הוא פרטי - ציבורי, ומנוהל
על ידי וועדה שהורכבה לפני 18 שנה על ידי הועד הלאומי, קהילת
ירושלים, וחברת מגדל-אור באסריקה שהיא המחזיקה הכספית של המוסד.
כל אחד מהם שלח שלושה איש להנהלה זו. מכיון שהועד הלאומי וקהלת
ירושלים אינם קיימים כיום, אין לוועד זה טוב בסיס ציבורי. לאחר
שביקרנו במוסד, ביררנו את השאלות וסיכמנו הצעות מספר - הנה נידמה
לנו שהכנסת הראשונה גמרה את תפקידה בענין זה.

הבעיה העיקרית של מוסד זה היתה בעית
המבוגרים. נמצאים במוסד כ-20 מבוגרים שהשגלטו עליו בצורה קשה מאד.
כן נמצאים גם 7-8 זקנים הנמצאים במקום למעלה מ-30 שנה. היה ברור
לנו שהמצאות המבוגרים במוסד היא בלתי אפשרית, אם רוצים להפוך אותו
לבית חינוך לילדים עוורים שיוכל לקלוט את הסקרנים הרבים שבארץ,
גם מהעליה החדשה. מבוגרים אלה לפדו מקצוע, וחלק מהם עובד בקואופרטיב
הסכנים לעובדים עד 3 ל"י ליום. הנהלת המוסד מצאה בית טוב בטלביה
שיוכל לשכן 12 מבוגרים הצריכים שיכון, ורהטה אותו בצורה נאה. ל-8
מבוגרים פסיכיים מצאו מקום בגבעת שאול. כן התנהל משא ומתן על סידור
הזקנים. בהסלצת משרד החינוך, נתקבל אדם לביהול המוסד. היינו בטוחים
איפוא, שסיכמנו בכי טוב בעיה כאובה.

עם כינוס הכנסת השניה הופתענו לדעת
שכל ההצעות לא הוצאו לפועל, בעיקר בגלל סרובם של המבוגרים לעזוב
את המוסד. המצב נעשה הרבה יותר קשה. מתוך שיחות, הוברר לנו על ניצול
קשה של אילן-יעל על ידי המבוגרים. משרד הסעד והחינוך תבעו מאתנו
לפעול באופן מהיר ולהפעיל לחץ ציבורי על המבוגרים, ואולי גם על
הנהלת המוסד. מסיבה זו, התכנסו חברי וועדת המסנה לשעבר, במידה
שהם נמצאים עכשיו בכנסת, יחד עם נציגי שני המסודים. נתברר ש-12
המבוגרים מסרבים לצאת מן המוסד אל הבית מסודר להם מבלי שיובטח
להם שיכון עממי. על זאת פתנהל כבר משא ומתן עם משרד העבודה כדי
שיכין תכנית מיוחדת עבורם, מכיון שהם רוקים.

כן נתברר, כי המנהל שנשלח על ידי
משרד החינוך, לא יכול היה בתנאים אלה לעבוד, והתפטרותו נתקבלה
בסיפוק על ידי מנהלי המוסד.

הבאנו את כל הבעיה לוועדת החינוך,
וסם נסמנו הצעות לפעול באופן תחוקתי לשם העברה מידית של המוסד
לרשות המטטלה. חברת "מגדל אור" ביקשה את משרד הסעד להכנס לעובדי
הקורה. מבחינה חיצונית אין, איפוא, סניעה להסדרת ענין זה. כן
הוצע בוועדה לפרסם בציבור כמה פרטים, כדי ליצור אהדה ציבורית במקרה

שיצטרפו להסתמס בכוח כדי להוציא את המבוגרים. אגב - המסורה אינה רוצה להתערב בדבר כל עוד אין לדבר צו חוקי.

סוכם שתוך הימים הקרובים יש צורך להפריד בין הילדים ובין המבוגרים. ההצעה להעביר את הילדים לסלביה לא נתקבלה, כיון שפרוסה היה הפקרת המוסד. קבענו שיש לפנות למסדר הספטי וליועצים הספטיים של שני המסדרים על מנת לברר את המצב החוקי של המוסד. כן תבענו מן ההנהלה להחזיר את המנהל שהתפטר.

מסדר הסעד הבטיח להוציא את האנשים הפסיכיים מן המוסד היום או מחר. בית הספר אינו פתוח במוסד, מכיון שמסדר החינוך סרב לפתוח אותו במצב הקיים.

כאשר תהיינה מסקנות נוטפות, נוכל אולי לקיים ישיבה מסותפת של וועדת החינוך וועדת הסדרות הצבוריים.

ב' ביה טברסקי:
בית החינוך לעוורים בירוסלים הוא אחד המוסדות הותיקים בארץ, ואני חושבת שהוא המוסד הסוציאלי הותיק ביותר. לפני כמה שנים, עמד מוסד זה על דסה והיה הטוב ביותר במזרח הקרוב. בניינו וציודו מצויים, ועמדו שם סורים טובים. זהו מוסד אינוכי להפסיד ילדים עוורים, להקניית קצוץ ולהדרכת העוורים להיות אזרחים מועילים במידת יכולתם.

אולם, כבר מתחילת קיום המוסד לא נקבע לו סטטוס קבוע המבדיר את תפקידו. מסיבה זו הפך המוסד להיות מקלט לאנשים עוורים. איש לא אמר להם שהם באים לסם כדי ללמוד מקצוע ולצאת אחר כך. סאות עוורים כבר עברו את המוסד וחיים עכשיו חיים עצמאיים. אך אלה שלא הצליחו להסתדר ראו את המוסד כמקום מקלט לכל ימי חייהם.

כיום נמצאים במוסד 43 ילדים בגיל בית הספר, 8 זקנים ירודים מאד, 7 אנשים פסיכיים ו-20 מבוגרים העובדים ומרויחים, אבל נוח להם כנראה יותר להיות במוסד מאשר בבית מטלהם. כן ישנם במוסד 8 בחורות בגיל שלמעלה מ-18, בעלות מקצוע אריגה.

זהו בעצם מוסד חינוכי סוציאלי, ויש איפוא מקום לוועדה ציבורית המורכבת מסדרות וחינוך, שתפקח עליו מכיון שאינו נמצא בסוג מסוג מסלתי.

המבוגרים מסרבים לצאת למרות שמציעים להם בית, ואחר כך גם שיכון. הם תובעים שני דברים: הם רוצים חוזה אישי לשיכון, והסדר עם מסדר הסעד שיבטיח להם סיקום.

להנהלה יש אמנם רצון טוב, אך אין האנשים מתאימים לתפקיד זה. במסדר הסעד רשומים ילדים עוורים שמעבדות המחכים לתורם כדי להכנס למוסד. המדובר הוא על קרוב ל-200 ילד. במצב הזה, כשבית הספר סגור והמבוגרים אינם יוצאים - קיבל העניין צורה הקרובה לשערוריה ציבורית. יש הכרח שועדת המסנה תעשה בימים הקרובים ביותר שני דברים: ראשית, עליה לגמור את ענין הוצאת המבוגרים בכל דרך שתראה לה זכונה - על ידי הלאמת המוסד או על ידי עזרת המסורה. דבר שני, עליה להרכיב הנהלה חדשה. מקצוע הדרכת עוורים דורש ניסיון, וישנם כמה סורים שאפשר להשאירם במוסד.

בן-ציון הראל:
יש צורך להפריד כאן בין שתי בעיות: קיימת כאן קודם כל שאלה של חינוך עוורים וכן שאלה של סעד לעוורים מחוסרי אמצעים.

אני מרגיש עלבון כשאני שומע שבמדינה של חינוך חובה, ענין חינוכו של ילד עוור הוא הפקר לחברות פילנטרופיות. ילד בגיל ביה"ס צריך לקבל חינוך על ידי המדינה. דרישתנו צריכה להיות,

וועדת הסירותים הצבוריים
14.11.51

איפוא, טחינוך העוורים יהיה במסגרת המדינה. יסגן ארצות שבת
הספר לחינוך עוורים נמצאים גם בידי משרד הבריאות ובארצות אחרות -
טויצריה לטפל - הם נמצאים בידי משרד החינוך. אם כי אני חושב
שמשרד הבריאות צריך לטפל בזאת, אינני מתנגד שיעסק בזה גם משרד
החינוך. דרישתנו צריכה להיות: להקים במהירות בית ספר לילדים
עוורים עם פנימיה במסגרת חינוך חובה.

מחוץ לזאת, קיימת הבעיה הקשה של
עוורים הזקוקים לסעד. דבר זה הוא מתפקידם של משרד הסעד ו"מלון".
יש צורך לתת לעוורים סעד לקראת פרודקטיביזציה, במידה שהם מסוגלים
לעבודה.

אין זה מתפקידה של וועדת כנסת לטפל
בעניני יום יום של 6 או 8 אנשים.

ג'נרלי טברסקי:
אני רוצה להעיר שנפלה כאן אי הבנה:
גם בוועדה התכוננו להפרידה בין המוסד
החינוכי לילדים והדאגה לזקנים.

בת-שבע כצנלסון:
כאזרחית ישראלית, נפגעת מאד שאלה
כזאת על כל פרטייה הגיעה לוועדת כנסת.

סי הם הגופים הצריכים לטפל בבעיות
העוורים? כאנגליה, למשל, ישנם שלוש גורמים העוסקים בזאת: המססלה,
הרשויות המקומיות וחברות צבוריות. אני מצטרפת לדעתו של החבר הראל
שהבעיה החינוכית צריכה להיות הראשונה במעלה. הפיקוח על העוורים
סייך יותר למשרד הבריאות מאשר למשרד הסעד. לגיל בית הספר צריך
להיות מסותף גם משרד החינוך.

ישנם שני סוגים של עוורים: עוורים
סלידה ואנשים שהתעוורו. לגבי המתעוורים קיימת גם השאלה של טיפול
העובדת הסוציאלית.

אני מציעה להחליט שהוועדה הזדעזעה
מסגירת בית הספר במוסד. מצעד כזה עלולים לצמוח לקויים פסיכיים.
כן אני מציעה להחליט שיש להקים גוף ציבורי להנהלת המוסד. הוא
צריך להיות מורכב מנציגי המססלה, הרשויות המקומיות, אגודה צבורית
שיש להקיסמה בארץ וכן נציגי "מלון" לטפול בעוורים - עולים.

ישראל יסעיהו:
כפי שהבינותי אין כאן מקום להכנס לדיון
סקיף בגופו של עין. עלינו לחסאיר
זאת לוועדת המסנה העוסקת בענין הלכה למעשה.

היו"ר א. אלטמן:
לאחר ששמענו אינפורמציה, אני חושב
שנסכם את הדבר היום על ידי זה
שנטייל על חברינו בוועדה המסותפת להמסין לטפל בדבר. הם יקחו כסובן
כחטובן את ההערות שנסמעו כאן.

אני רוצה להוסיף עוד הערה: נכון
שענין זה סייך למסגרת של חינוך חובה. אך אל לנו לטכוח שקיימות
כאן בעיות רציניות נוספות שהציבור חייב לטפל בהן. יש צורך להזהר
שהנטייה להכניס את כל הענינים הבוגעים למוסדות תחת כנפי המססלה.
הענין הזה קטור כבעיה תקציבית. גם בארצות עסירות נוכל לראות
שהטחתפנות הציבור בענינים סוציאליים עולה לאין סעור מזה של
המססלה. מססלה צריכה להתערב כדי לסמור על צביון המוסד, אבל לא
להרוס מסגרת ציבורית. במידה שקיים בחוץ לארץ ובארץ ציבור התוסך
בענין זה, עלינו לצל את הדבר.

דבורה נצר:
אני רוצה להעיר: לא הבאתי לכאן בעיה
של חינוך עוורים בארץ אלא רק את
הבעיה המסוימת של התערבות במצבו של מוסד קיים. לא הבאתי את הפרטים
לשם ביצוע על ידי חברי הכנסת, אלא רק לדוגמא על נחיצות ההתערבות

ועדת השירותים הצבוריים
14.11.51

הציבורית.

אני ממליצה על הצעתה של החברה קצנלסון
לפנות למשרד החינוך בבקשה לפתוח את בית-הספר, על אף הכל. גם בלי
הלאסה, כל מוסד הנמצא בארץ חייב לעמוד תחת פיקוחה של הממשלה.

היום בן-אשר:

הועדה המסותפת צריכה גם להיות יוזמת
למקנון של המוסד, מבלי לפגוע ביוזמה
הציבורית החופשית. כמו כן, עלינו לבוא בהצעה לאיזה גישה צריך להיות
סייך העניין - למשרד החינוך או למשרד הבריאות.

בן-ציון הרצל:

אנחנו זקוקים לבית-ספר לילדים עוורים,
וכן בית-ספר לעוורים מבוגרים. בית-
הספר לחינוך ילדים עוורים צריך להיות בפסגת החינוך הממשלתי, אם
כי איננו מתנגד שיסתמו בכספים מחוץ-לארץ. בעית חינוך עוורים מבוגרים
קטורה גם למשרד הסעד, וענינם צריך להעשות דוקא על ידי מוסדות ציבוריים.
אם סיים בארץ מוסד לעוורים הפועל כבר עשרות שנים, נכון הוא להשאיר
אותו כמוסד למבוגרים. דבר זה מחייב הקמת בית-ספר לילדים עוורים על-ידי
משרד החינוך.

היו"ר א. אלטמן:

אני מניח שהערות אלה תמסנה בסיס לנציגנו
בועדה המסותפת.

קבלתי על שם הועדה מכתב מ-7.10.51 שנשלח
ממרכז קופת-חולים ובו הצעה לדון על בעית האספוז וכו'.

(הקראת המכתב)

בן-ציון הרצל:

מרכז קופת-חולים מעורר כאן שאלות רציניות
מאד. אני מציע להעמיד בעיות אלה על סדר
היום, לאחר שנשמע את סקירת משרד הבריאות.

דבורה נצר:

אני מציעה ליושב הראש להטיב לקופת חולים
שנדון בקרוב בעניין זה.

היום בן-אשר:

אני מציע להפנות מכתב זה למשרד הבריאות,
כדי שנציגו יגע גם בכעיות אלה בעת
סקירתו.

היו"ר א. אלטמן:

הישיבה תתחדש ביום ג' ב-8.30.

הישיבה נבעלה ב-10.30